

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра англійської філології**

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

ІСТОРІЯ ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

ОС «Бакалавр»

Для спеціальності 035 Філологія. Мова та література (англійська)

Автор: Федорова Ю.Г., к.фіол.н., доцент кафедри англійської філології

Затверджено на засіданні
кафедри англійської філології протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Зміст

Навчальна програма	3
Робоча програма навчальної дисципліни	8
Навчальний контент.....	20
Методичні рекомендації до проведення семінарських занять	27
Дидактичне забезпечення самостійної роботи.....	28
Засоби діагностики навчальних досягнень студентів	28
Перелік навчально-методичних посібників, технічних засобів навчання	31
Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченю навчальними підручниками (посібниками) з дисципліни.....	32

Міністерство освіти і науки України

Історія основної іноземної мови
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
підготовки ОС «Бакалавр»

напряму

035 Філологія спеціальності (Мова і література (англійська)

галузь знань 03 Гуманітарні науки

(шифр і назва напряму)

спеціальності Мова і література (англійська)

(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: **МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Федорова Ю.Г., к.філол.н., доцент кафедри англійської філології
МДУ

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни **“Історія основної іноземної мови”**

“мови” складена відповідно до освітнього ступеня **Бакалавр** напряму підготовки “035 Філологія «Мова та література (англійська)»”

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності розвитку мови як системи, закономірності, що обумовлені інтралінгвістичними та екстралінгвістичними факторами, еволюція мови на різних рівнях її структури: фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному).

Міждисциплінарні зв’язки: навчальна дисципліна «Історія основної іноземної мови» тісно пов’язана з такими дисциплінами як Лексикологія, Теоретична граматика, Теоретична та практична фонетика, Загальне мовознавство, Сучасні тенденції розвитку мови, Лінгвокрайнознавство.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1.Змістовий модуль I. Давньоанглійський період. **2.Змістовий модуль**

II. Середньоанглійський період. 3.Змістовий модуль III. Новоанглійський період.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни **«Історія основної іноземної мови»** є засвоєння студентами теоретичних знань про походження та розвиток англійської мови.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни **«Історія основної іноземної мови» є**

1) ознайомити студентів із закономірностями розвитку та становлення мови, що вивчається;

2) розкрити для студентів сутність різних мовних процесів, окреслити чинники та шляхи формування особливостей, що притаманні сучасній англійській мові;

3) висвітлити загальну перспективу розвитку фонетичної, граматичної та лексичної систем англійської мови, з’ясувати та зіставити специфічні риси розвитку окремих історичних періодів в ракурсі акцентованих проблем;

4) ознайомити студентів з основними етапами розвитку англійської мови та сприяти засвоєнню студентами основних методів й понять, що складають термінологічний апарат діахронічних досліджень;

5) навчити студентів грамотно аналізувати та інтерпретувати лінгвістичні факти, які характеризують мову на різних етапах її розвитку.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати :

- задачі та цілі дисципліни, її об’єкт та предмет, базові поняття та процеси;
- характерні риси (лінгвістичні, історичні, культурологічні) основних періодів розвитку англійської мови;
- основні фонологічні, граматичні та синтаксичні процеси, що мали місце упродовж кожного періоду історичного розвитку мови та розуміти їх роль для сучасного стану англійської мови;
- особливості специфічного розвитку англійської мови у порівнянні з іншими германськими мовами;

вміти:

- давати приклад кожному фонетичному та граматичному явищу відповідного періоду розвитку мови;
- простежити зміни, що стосуються тієї чи іншої лінгвістичної одиниці в межах конкретного відрізу часу або усього історичного періоду розвитку мови;

- співвідносити форму та зміст тієї чи іншої лінгвістичної одиниці з її відповідником у сучасній англійській мові;
- робити узагальнення про ті чи інші процеси та їх роль в історії англійської мови на основі спостереження та порівняння лінгвістичних одиниць.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 години / 2 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Давньоанглійський період.

Тема № 1.Історична лінгвістика, та її основний метод - порівняльно-історичний. Класифікація германських мов. Поняттяproto-германська мова.Закон Гріма та закон Вернера. Основні періоди в історії англійської мови.Ключові історичні події давньоанглійського періоду. Хептархія: формування германських королівств. Діалекти давньоанглійської мови. Християнізація германців. Давньогерманські писемні пам'ятки.

Тема № 2. Механізми лінгвістичних змін. Фонемний склад давньоанглійської мови. Кількісні (Contraction, Lengthening) та якісні (PGCorrespondences, Anglo- Frisian Brightening, Restoration of “a”, OE Breaking, Palatal Diphthongazation, I-umlaut, Velar Umlaut) зміни системи голосних давньоанглійської мови. Вплив I-umlaut на граматичну систему англійської мови.

Зміни у системі приголосних давньоанглійської мови (West-Germanic Germination of Consonants, Voicing and Devoicing of Fricatives, Metathesis, Hardening, Loss of Consonants in Some Positions). Palatalisation and Assibilation,

Тема № 3. Морфологія давньоанглійського періоду. Іменник: граматичні

категорії: категорія роду, числа, відмінка. Типи відмінювання давньоанглійського іменника: слабка, сильна, коренева та інші відміни. Прикметник: граматичні категорії, типи відмінювання: слабка та сильна відміна. Дієслово. Граматичні категорії дієслова у давньоанглійських період. Нефінітні форми дієслова: генеза. Морфологічні класи дієслів у давньоанглійського період: слабкі, сильні, претеріто-презентні, аномальні. Синтаксис давньоанглійського періоду.

Змістовий модуль 2. Середньоанглійський період.

Тема № 5. Основні історичні події середньо англійського періоду. Діалекти середньо англійського періоду. Розвиток лондонського діалекту. Основні характеристики системи голосних середньо англійського періоду. Кількісні та якісні зміни системи голосних. Система приголосних середньоанглійського періоду.

Тема № 6. Граматична будова мови середньоанглійського періоду. Перехід до невільованих закінчень. Іменник. Зміни у граматичних категоріях іменника середньо англійського періоду. Прикметник. Займенник. Дієслово. Розвиток часової системи англійської мови. Синтаксис середньоанглійського періоду.

Змістовий модуль 3. Новоанглійський період.

Тема № 7. Основні історичні події новоанглійського періоду. Історичне підґрунття до стандартизації англійської мови. Система голосних ново англійського періоду. Зміни системи голосних: Великий зсув голосних. Розвиток середньо англійських коротких голосних. Система приголосних ново англійського періоду. Вокалізація “r”.

Тема № 8. Зміни граматичної будова мови новоанглійського періоду. Синтаксис мови новоанглійського періоду. Словниковий склад мови новоанглійського періоду.

3. Рекомендована література

Обов'язкова література

1. Верба Л.Г. Історія англійської мови. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 304 с.
2. Растворгюєва Т.А. История английского языка. – 2-е изд., стер. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство ACT», 2002. – 352 с. – На англ. яз.
3. Резник Р.В., Сорокина Т.С., Резник И.В. A History of the English language. История английского языка: Учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2001. – 496 с. – На англ. яз.
4. Ilyish B. History of the English Language. - L.: Prosvesheniye, 1972. – 352 p.
5. Ivanova I.P. Tchakhoyan L.I. History of the English language. - M., 1976. – 319 p.
6. Barber C. The English language: a historical introduction. – Cambridge University Press, 1993.
7. Baugh A., Cable T. A History of the English Language. – Routledge, 2002.
8. Blake N.F. A History of the English Language. - Macmillan Press Ltd, 1996.
9. The Cambridge History of the English Language /ed by Richard M. Hogg. -Vol. 1-6. - Cambridge University Press, 1992-2001.
10. Gelderen E. A History of the English Language. – John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia. – 2006.
11. Hogg R., Denison D. A History of the English Language. – Cambridge University Press, 2006.
12. Lass R. Old English. A historical linguistic companion. - Cambridge University Press, 1994.
13. Rastorguyeva T. A. A History of English. - M.: Vysšaja Škola, 2003. - 347p.

Додаткова література

1. Аракин В.Д. История английского языка: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностранные языки». – М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
  2. Иванова И.П., Беляева Т.М., Чахоян Л.П. Практикум по истории английского языка. Учебное пособие. Серия «Учебники для вузов. Специальная литература». – Спб.: Издательство «Лань», 1999. – 160 с.
  3. Hook J.N. The Story of British English. - Scott, Foresman and Company, 1974. - 206 p.
  4. Manerko L. Etymology through the History of the British People: A Manual of English. – Ryazan: RSPU, 1998. – 272 p.
  5. Pei M. The Story of Language. – Philadelphia and New York: J.B.Lippincott Company, 1949. – 493 p.
  6. Potes S. Changing English. – London: Longman, 1969. – 192 p.
  7. Smith L.P. The English Language. Third Edition. – Oxford: Oxford University Press, 1969. – 136 p.
- 4. Форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен (письмове тестування)**
- 5. Засоби діагностики успішності навчання _опитування (усне чи письмове), тестування, дискусії, круглі столи.**

**Маріупольський державний університет
Кафедра англійської філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри англійської філології
Ю.Г. Федорова
30 серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія основної іноземної мови

ОС «Бакалавр»
035 Філологія спеціальністі (Мова і література (англійська))
галузь знань 03 Гуманітарні науки

(шифр і назва напряму)
Спеціальності Мова і література (англійська)
(шифр і назва спеціальності)
Факультет іноземних мов

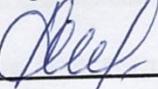
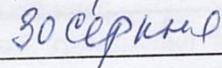
Маріуполь – 2019 р.

Робоча програма з курсу Історії основної іноземної мови для студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю 035 Філологія. Мова та література (англійська).

Розробник: Федорова Ю.Г., к.фіол.н., доцент кафедри англійської філології МДУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри англійської філології.
Протокол від 30 серпня 2019 р. № 1

Завідувач кафедри англійської філології

Ю.Г. Федорова

30 серпня 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів 2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки – III
Змістовних модулів –3		Семестр – V
ІНДЗ – 8		
Загальна кількість годин 60	Напрям підготовки : 035 Філологія. Спеціальність: « Мова та література (англійська) »	Лекції – 14 год. Семінарські заняття: 10 год. Самостійна робота: V сем. - 32 год. Індивідуальна робота: V сем. - 4 год. <u>Вид контролю: модульна контрольна робота, екзамен</u>
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>Аудиторних</i> – 2 <i>Самостійна робота студентів</i> – 4	Освітній ступінь Бакалавр	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):
Денна форма навчання: $24:36 = 0,67\%$

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основною метою курсу «Історія основої іноземної мови» є засвоєння студентами теоретичних знань про походження та розвиток англійської мови. Знайомство студентів з такими розділами курсу, як «Теоретичні аспекти та принципи вивчення історії мови», «Основні особливості германських мов», «Проблема періодизації історії англійської мови», «Давньоанглійський період: фонетика, граматика, лексика, діалекти, рукописи», «Середньоанглійський період: письмові пам'ятники, рукописи, діалекти, фонетичні, граматичні та лексичні зміни», «Розвиток національної літературної англійської мови», «Ранній новоанглійський період: еволюція фонетичної, граматичної, лексичної систем» передбачає формування таких **вмінь та навичок**:

- розпізнавання мовних процесів, що лежать в основі відповідних змін;

- аналіз фонетичних, морфологічних та лексичних особливостей мовних одиниць у різні періоди розвитку англійської мови;
- обґрунтування походження, визначення джерел запозичення лексичних одиниць;
- пояснення специфічних рис сучасної англійської мови з точки зору її історії;
- визначення впливу лінгвальних та екстраглінгвальних чинників на зміни, що відбулися в англійській мові;
- грамотне користування словниками різних типів та іншими довідковими джерелами;
- застосування теоретичних знань та практичних навичок у майбутній викладацькій, перекладацькій та науково-дослідницькій діяльності

Завдання:

- 1) ознайомити студентів із закономірностями розвитку та становлення мови, що вивчається;
- 2) розкрити для студентів сутність різних мовних процесів, окреслити чинники та шляхи формування особливостей, що притаманні сучасній англійській мові;
- 3) висвітлити загальну перспективу розвитку фонетичної, граматичної та лексичної систем англійської мови, з'ясувати та зіставити специфічні риси розвитку окремих історичних періодів в ракурсі акцентованих проблем;
- 4) ознайомити студентів з основними етапами розвитку англійської мови та сприяти засвоєнню студентами основних методів й понять, що складають термінологічний апарат діахронічних досліджень;
- 5) навчити студентів грамотно аналізувати та інтерпретувати лінгвістичні факти, які характеризують мову на різних етапах її розвитку.

У результаті вивчення курсу «Історія англійської мови» студенти повинні

знати:

- задачі та цілі дисципліни, її об'єкт та предмет, базові поняття та процеси;
- характерні риси (лінгвістичні, історичні, культурологічні) основних періодів розвитку англійської мови;
- основні фонологічні, граматичні та синтаксичні процеси, що мали місце упродовж кожного періоду історичного розвитку мови та розуміти їх роль для сучасного стану англійської мови;
- особливості специфічного розвитку англійської мови у порівнянні з іншими германськими мовами;

вміти:

- давати приклад кожному фонетичному та граматичному явищу відповідного періоду розвитку мови;
- простежити зміни, що стосуються тієї чи іншої лінгвістичної одиниці в межах конкретного відрізу часу або усього історичного періоду розвитку мови;
- співвідносити форму та зміст тієї чи іншої лінгвістичної одиниці з її відповідником у сучасній англійській мові;
- робити узагальнення про ті чи інші процеси та їх роль в історії англійської мови на основі спостереження та порівняння лінгвістичних одиниць.

3.

Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль I.

Давньоанглійський період.

Тема № 1.Історична лінгвістика, та її основний метод - порівняльно-історичний. Класифікація германських мов. Поняття прото-германська мова.Закон Гріма та закон Вернера. Основні періоди в історії англійської мови.Ключові історичні події давньоанглійського періоду. Хептархія: формування германських королівств. Діалекти давньоанглійської мови. Християнізація германців. Давньогерманські писемні пам'ятки.

Тема № 2. Механізми лінгвістичних змін. Фонемний склад давньоанглійської мови. Кількісні (Contraction, Lengthening) та якісні (PGCorrespondences, Anglo-Frisian Brightening, Restoration of “a”, OE Breaking, Palatal Diphthongazation, I-umlaut, Velar Umlaut) зміни системи голосних давньоанглійської мови. Вплив I-umlaut на граматичну систему англійської мови. Зміни у системі приголосних давньоанглійської мови (West-Germanic Germination of Consonants, Palatalisation and Assibilation, Voicing and Devoicing of fricatives, Metathesis, Hardening, Loss of Consonants in Some Positions).

Тема № 3. Морфологія давньоанглійського періоду. Іменник: граматичні категорії: категорія роду, числа, відмінка. Типи відмінювання давньоанглійського іменника: слабка, сильна, коренева та інші відміни. Прикметник: граматичні категорії, типи відмінювання: слабка та сильна відміна. Дієслово. Граматичні категорії дієслова у давньоанглійських період. Нефінітні форми дієслова: генеза. Морфологічні класи дієслів у давньоанглійський період: слабкі, сильні, претеріто-презентні, аномальні. Синтаксис давньоанглійського періоду.

Змістовий модуль II. Середньоанглійський період.

Тема № 5. Основні історичні події середньо англійського періоду. Діалекти середньо англійського періоду. Розвиток лондонського діалекту. Основні характеристики системи голосних середньо англійського періоду. Кількісні та якісні зміни системи голосних. Система приголосних середньоанглійського періоду.

Тема № 6. Граматична будова мови середньоанглійського періоду. Перехід до невільованих закінчень. Іменник. Зміни у граматичних категоріях іменника середньо англійського періоду. Прикметник. Займенник. Дієслово. Розвиток часової системи англійської мови. Синтаксис середньоанглійського періоду.

Змістовий модуль III. Новоанглійський період.

Тема № 7. Основні історичні події новоанглійського періоду. Історичне підґрунття до стандартизації англійської мови. Система голосних ново англійського періоду. Зміни системи голосних: Великий зсув голосних. Розвиток середньо англійських коротких голосних. Система приголосних ново англійського періоду. Вокалізація “r”.

Тема № 8. Зміни граматичної будова мови новоанглійського періоду. Синтаксис мови новоанглійського періоду. Словниковий склад мовиновоанглійського періоду.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Давньоанглійський період.												
Тема 1. Історична	6	2				4	7	1				6

лінгвістика. Прото-германська мова. Основні історичні події давньоанглійського періоду.											
Тема 2. Фонемний склад давньоанглійської мови	10	2	2			6	9	1	2		6
Тема 3. Морфологія давньоанглійського періоду. Іменник. Прикметник. Дієслово давньоанглійського періоду. Синтаксис давньоанглійської мови.	10	2	2			6	8	2			6

Змістовий модуль 2. Середньоанглійський період

Тема 4. Основні історичні події. Зміни системи голосних та приголосних середньоанглійського періоду.	8	2	2			4	8	2			6
Тема 5. Граматична будова мови середньоанглійського періоду. Синтаксис	8	2	2			4	9	1	2		6

Змістовий модуль 3. Новоанглійський період.

Тема 6. Основні історичні події. Фонетичний склад. Великий зсув голосних	7	2	1			4	7	1			6
Тема 7. Граматична будова мови новоанглійського періоду. Словниковий склад мови новоанглійського періоду. Синтаксис мови новоанглійського періоду	7	2	1			4	8	2	2		4

Модуль 2. ІНДЗ

ІНДЗ	4				4		4			4	

Усього годин	60	14	10		4	32	60	10	6		4	40

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	К-сть годин
1.	English Alphabets, Pronunciation, Spelling	2
2.	Phonological History of the English Language	2
3.	Historical Grammar of the English Language.	2
4.	The Development of English Vocabulary <i>Форма проведення: семінар-колоквіум</i>	2
5.	The Development of English Vocabulary <i>Форма проведення: семінар-колоквіум</i>	2
	Разом	10

5. Теми семінарських занять (заочна форма навчання)

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Phonological History of the English Language <i>Форма проведення: семінар-колоквіум</i>	2
2.	Historical Grammar of the English Language <i>Форма проведення: семінар-форум</i>	2
3.	The Development of English Vocabulary <i>Форма проведення: семінар-колоквіум</i>	2
	Разом	6

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

1. The phonemic phenomena in vocalic and consonantal systems in OE.
2. Umlaut in OE period.
3. Palatalization. Fracture (Breaking).
4. Verner's Law.
5. Old English Parts of Speech.
6. Conjugation of OE verbs.
7. Changings in the morphological system of ME Period.
8. Non-finite forms of Verb in ME.
9. Syntax of ME sentence.
10. The First shift Vowel in Early NE

7. Теми практичних занять (заочна форма навчання)

1. The phonemic phenomena in vocalic and consonantal systems in OE.
2. Palatalization. Fracture (Breaking).
3. Verner's Law.
4. Old English Parts of Speech.
5. Conjugation of OE verbs.
6. Changings in the morphological system of ME Period.
7. Non-finite forms of Verb in ME.
8. Syntax of ME sentence.
9. The First shift Vowel in Early NE

8.**Самостійна робота студентів**

Метою завдань, орієнтованих на організацію самостійної роботи студентів, є звернення уваги студентів на проблемні питання курсу, розвиток навичок аналізу конкретного мовного матеріалу. Запропоновані завдання мають за мету перевірити розуміння студентами основних положень літератури, що рекомендується як основна та додаткова, визначити найбільш складні проблеми дисципліни, що вивчається, надати довідковий та текстовий матеріал для аналізу фонетичних, морфологічних та лексичних особливостей англійської мови у різні періоди її розвитку. Після завершення курсу студенти, які виявили інтерес до проблем історії англійської мови, можуть продовжити розробку кolla її питань в науково-дослідній роботі в межах курсових та дипломних робіт.

1. Підготуйте міні-реферат за однією з наступних тем і презентуйте основні положення у вигляді мультимедійної презентації:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Historical Linguistics. The Comparative Method	3
2	OE Dialects.	3
3	The Viking Age. The Danelaw.	3
4	Anglo-Saxon Literature	3
5	Principal Features of Germanic Languages.	3
6	Word Stress in Indo-European and Common Germanic	3
7	Christianity and Writing. Written Records of OE, ME, NE.	3
8	Grammatical categories of the finite verb	3
9	Grammatical categories of the Verbals in OE and ME in comparison	3
10	Minor group of verbs in OE and in ME	3
11	OE Syntax. Word Order in OE, ME and NE	2
УСЬОГО		32

2. Підготуйте інформацію про видатні історичні події, які вплинули безповоротно на розвиток англійської мови та продемонструйте презентацію аудиторії слухачів.

9. ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ(на вибір студента)

ІНДЗ студентів включає:

Вивчення документів і матеріалів з певної теми. Презентація.

1. Підготуйте доповідь на тему: «Historical Linguistics. The Comparative Method. Language Reconstruction»
2. Підготуйте доповідь на тему: «The Anglo-Saxon Invasions and the Heptarchy»
3. Підготуйте доповідь на тему: «King Alfred and the WS Language»
4. Підготуйте доповідь на тему: «The Viking Raids»
5. Підготуйте доповідь на тему: «The Sound system of OE»
6. Підготуйте доповідь на тему: «History of Protestantism»
7. Підготуйте доповідь на тему: «Scandinavian Invasions in ME»
8. Підготуйте доповідь на тему: «London Dialect»
9. Підготуйте доповідь на тему: «Age of Chaucer»
10. Підготуйте доповідь на тему: «Vocabulary of Modern English»

8. Методи навчання

Для досягнення поставленої мети і відповідно до завдань навчальної дисципліни застосовуються такі методи, як словесні (бесіда, пояснення, розповідь, лекція, інструктаж, робота з підручником), наочні (ілюстрування, самостійне спостереження) та практичні (виконання практичних вправ, науково-пошукова робота).

9. Методи контролю.

Оцінювання знань та вмінь студентів відбувається під час проведення поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль. Оцінюванню підлягають:

- а) аудиторна робота студента;
- б) виконання індивідуальних завдань, що сплановані за поточним модулем;
- в) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- г) модульний контроль складається з виконання письмового завдання.

Підсумковий контроль передбачає іспит за дисципліною (від 0 до 50 балів).

10. Розподіл балів, які отримують студенти **Критерії оцінювання самостійної роботи**

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Виклад теоретичного матеріалу у логічній послідовності.	1 бал
2.	Практична частина: підбір вправ (завдань) до певної граматичної теми	1 бал
3.	Правильність виконання підібраних вправ (завдань)	1 бал
4.	Дотримання правил граматики під час підбору та виконання вправ (завдань)	1 бал
Разом		4 бали

Критерії оцінювання ІНДЗ

(презентація)

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Структура роботи: стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту, чіткий порядок викладу інформації	5 балів
2.	Орфоепічна та орфографічна грамотність.	3 балів
3.	Оптимальний добір графічних зображень (фотографії, схеми, таблиці, діаграми, малюнки тощо).	3 балів
4.	Відповідність змісту презентації її назві	2 бал
5.	Використання в презентації аудіофайлів	1 бал
Разом		14 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

(презентація)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	22-30	Відмінно
Достатній	13-21	Добре
Середній	4-12	Задовільно
Низький	0-3	Незадовільно

Система поточного та підсумкового контролю

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	7	7
2.	Відвідування семінарських(практичних) занять	1	5	5
3.	Виконання самостійного завдання	4	1	4
4.	Робота на семінарських (практичних) заняттях	2	5	10
5.	ІНДЗ	14	1	14
6.	Модульні контрольні роботи	5	2	10
7.	Екзамен	50	1	50
	Разом			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення курсу

Матеріали для проведення лекцій та семінарських занять, ілюстративні матеріали, відео матеріали, фонд електронних документів та друковані посібники.

Питання до екзамену

1. Principal Features of Germanic Languages. The concept of PG. Word Stress in Indo-European and Common Germanic
2. The First consonant shift (Grimm's Law)
3. Verner's Law
4. Periods in the History of English
5. Britain before the Anglo-Saxon settlement
6. OE Heptarchy. OE dialects
7. OE alphabets and OE written records
8. OE Vocalism. General characteristics (Anglo-Frisian brightening, Restoration of *a*, OE Breaking, Palatal diphthongization, *I-umlaut*, velar mutation)
9. OE Vocalism (Anglo-Frisian brightening, Restoration of *a*)
10. OE Vocalism. *I-umlaut*, its impact on the language.
11. General characteristics of OE consonant system (Palatalization, Metathesis; West Germanic gemination of consonants).
12. King Alfred the Great: a key figure in British History.
13. The Scandinavian Invasions of England. The Viking Age. The Danelaw
14. The Linguistic Consequences of the Scandinavian Invasion.
15. Grammatical categories of the Noun in OE
16. The declension of the Noun in OE. Types of stems
17. The Adjective in OE. The grammatical categories.
18. The Adjective in OE. The types of declensions. The degrees of comparison
19. The Pronoun System in OE. OE Numeral.
20. Verbal Grammatical Categories in OE
21. Morphological classes of the verbs in OE
22. Non-Finite forms of the OE Verb. Grammatical categories of the Verbs in OE
23. OE Syntax. Word Order in OE. Compound Sentences in OE. Complex Sentences. Types of Subordinate Clauses. Negation
24. OE Vocabulary and its Structure. Words of Common IE Origin. Words of Common Germanic Origin. Loan-words.
25. Main historical events of the ME period
26. The Linguistic Consequences of the Norman Conquest
27. ME dialects.
28. Rise of the London dialect.
29. Dialects in Late Middle English. The age of Chaucer
30. Orthographical changes of the ME period

31. ME vowel system (Quantitative changes. Qualitative changes. Levelling of unstressed vowels)
32. ME consonant system. General characteristics
33. Rise of the Article System in ME
34. General Characteristics of the Middle English Grammar
35. Changes within the Noun System in ME
36. Changes within the Adjective System in ME
37. The ME Verbal System
38. The ME Verbal System. Development of Continuous Aspect in English
39. The ME Verbal System. Development of Future and Passive in English
40. The ME Verbal System. Development of Perfect Forms in English
41. Changes within the System of Strong Verbs in ME
42. Changes within the System of Weak Verbs in ME
43. ME Syntax
44. Historical background to the New Standard
45. NE Vowel System. General characteristics
46. The Great Vowel Shift
47. NE Consonant System. General characteristics
48. NE Vocalisation of „r“
49. NE Morphology. Trace back its development.
50. NE Syntax. Trace back its development.

12. Рекомендована література (основна). Обов'язкова література

1. Верба Л.Г. Історія англійської мови. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 304 с.
2. Растворгueva Т.А. История английского языка. – 2-е изд., стер. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство ACT», 2002. – 352 с. – На англ. яз.
3. РезникР.В., СорокинаТ.С., РезникИ.В. A History of the English language. История английского языка: Учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2001. – 496 с. – На англ. яз.
4. Смирницкий А.И. История английского языка (средний и новый период). – М.: «Добро- свет», 2010 – 238 с.
5. Ilyish B. Historyof the English Language. - L.: Prosvesheniye, 1972. – 352 p.
6. Ivanova I.P. Tchakhoyan L.I. History of the English language. - M., 1976. – 319 p.

Додаткова література

1. Аракин В.Д. История английского языка: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностранные языки». – М.: Просвещение, 1985. – 256 с
2. Волков А.М., Волкова З.Н. Беовульф. Англосаксонский эпос: Учеб.пособие по курсу "История английского языка". – М., 2000. – 104 с.
3. Иванова И.П., Беляева Т.М., Чахоян Л.П. Практикум по истории английского языка. Учебное пособие. Серия «Учебники для вузов. Специальная литература». – Спб.: Издательство «Лань», 1999. – 160 с.
4. Маковский М.М. Историко-этимологический словарь современногоанглийского язы-ка: Слово в зеркале человеческой культуры. – М.: Диалог, 2000. – 416 с.
5. Bailey Richard W. A thousand years of the history of English // Studies in the history of the English language: A millennial perspective/ Ed. by DonkaMinkova, Robert Stockwell. - Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2002. – P. 449-471.
6. Barber, C.L, Early modern English. - Edinburgh: Edinburgh university press, 2001. - 280 p.
7. Baugh and Cable's A History of the English Language. Fifth Edition. – London: Taylor & Francis e-Library, 2005. – 459 p.

8. Fennell B. A History of English: A Sociolinguistic Approach. 1st Edition. – USA: Wiley-Blackwell, 2001. – 304 p.
9. Hook J.N. The Story of British English. - Scott, Foresman and Company, 1974. - 206 p.
10. Kretzschmar William A., Jr. Dialectology and the history of the English language linguistics // Studies in the history of the English language: A millennial perspective/ Ed. by DonkaMinkova, Robert Stockwell. - Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2002. – P. 79-108.
11. Manerko L. Etymology through the History of the British People: A Manual of English. – Ryazan: RSPU, 1998. – 272 p.
12. Pei M. The Story of Language. – Philadelphia and New York: J.B.Lippincott Company, 1949. – 493 p.
13. Potes S. Changing English. – London: Longman, 1969. – 192 p.
14. Smith L.P. The English Language. Third Edition. – Oxford: Oxford University Press, 1969. – 136 p.
15. The Cambridge history of the English language. Vol.6: English in North America. – Cambridge, 2001. – 625 p.

Рекомендовані веб-ресурси.

1. Смирницкая О. А. Поэтическое искусство англосаксов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – www.philology.ru
2. Соловьева Л. Н. Древние германцы и их языки. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.norse.narod.ru
3. Nennius. Historia Brittonum. // Six Old English Chronicles. ed. J. A. Giles. –London: HenryG. Bohn, 1848.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fordham.edu
4. *the History of English* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://historyofenglishpodcast.com>
5. You tube channel: BBC Documentary
6. Baugh and Cable's A History of the English Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faculty.mu.edu.sa/public/uploads/1360684875.785.pdf> 20% داریں کے

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ (дenna форма навчання)

Лекція 1. Історична лінгвістика. Прото-германська мова. Основні історичні події давньоанглійського періоду.

1. Історична лінгвістика, та її основний метод - порівняльно- історичний.
2. Класифікація германських мов. Поняття прото-германська мова.
3. Закон Гріма та закон Вернера. Основні періоди в історії англійської мови.
4. Ключові історичні події давньоанглійського періоду.
5. Хептархія: формування германських королівств.
6. Діалекти давньоанглійської мови. Християнізація германців.
7. Давньогерманські писемні пам'ятки.

Лекція 2. Фонемний склад давньоанглійської мови

1. Механізми лінгвістичних змін. Фонемний склад давньоанглійської мови.
2. Кількісні (Contraction, Lengthening) та якісні (PGCorrespondences, Anglo-Frisian Brightening, Restoration of “a”, OE Breaking, Palatal Diphthongazation, I-umlaut, Velar Umlaut) зміни системи голосних давньоанглійської мови.
3. Вплив I-umlaut на граматичну систему англійської мови.

4. Зміни у системі приголосних давньоанглійської мови
 Germanic Germination of Consonants,
 Voicing and Devoicing of fricatives, Metathesis, Hardening, Loss of Consonants in Some Positions).
 (West-Palatalisation and Assibilation,

Лекція 3. Морфологія давньоанглійського періоду. Синтаксис.

1. Іменник: граматичні категорії: категорія роду, числа, відмінка.
2. Типи відмінювання давньоанглійського іменника: слабка, сильна, коренева та інші відмінки.
3. Прикметник: граматичні категорії, типи відмінювання: слабка та сильна відміна.
 Дієслово.
4. Граматичні категорії дієслова у давньоанглійських період. Нефінітні форми дієслова: генеза.
5. Морфологічні класи дієслів у давньоанглійський період: слабкі, сильні, претеріто-презентні, аномальні.
6. Синтаксис давньоанглійського періоду.

Лекція 4. Основні історичні події. Зміни в фонетичній системі середньоанглійського періоду.

1. Основні історичні події середньо англійського періоду.
2. Діалекти середньо англійського періоду. Розвиток лондонського діалекту.
3. Основні характеристики системи голосних середньо англійського періоду.
4. Кількісні та якісні зміни системи голосних.
5. Система приголосних середньоанглійського періоду.

Лекція 5. Граматична будова мови середньоанглійського періоду. Синтаксис.

1. Перехід до невільованих закінчень.
2. Іменник. Зміни у граматичних категоріях іменника середньо англійського періоду.
3. Прикметник. Займенник.
4. Дієслово.
5. Розвиток часової системи англійської мови.
6. Синтаксис середньоанглійського періоду.

Лекція 6. Фонетичний склад новоанглійського періоду розвитку англійської мови.

1. Основні історичні події новоанглійського періоду.
2. Історичне підґрунття до стандартизації англійської мови.
3. Система голосних ново англійського періоду.
4. Зміни системи голосних: Великий зсув голосних.
5. Розвиток середньо англійських коротких голосних.
6. Система приголосних новоанглійського періоду. Вокалізація “r”.

Лекція 7. Морфологічний та синтаксичний склад мови в новоанглійський період

1. Зміни граматичної будова мови новоанглійського періоду.
2. Синтаксис мови новоанглійського періоду.

3. Словниковий склад мовиновоанглійського періоду.

Семінарсько-практичні заняття

Семінарське заняття 1. English Alphabets, Pronunciation, Spelling

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Old English phonetics. Word stress.
2. Origin of Old English vowels: changes of stressed vowels in Early Old English.
3. Development of monophthongs and diphthongs, assimilative vowel changes: breaking and diphthongisation, palatal mutation, changes of unstressed vowels in OE, ME, NE.
4. Development of OE, ME, NE vowel system.
5. Word structure in Old English. Ways of word-formation in Old English. Word-derivation: sound interchange, word stress, prefixation, suffixation. Word composition.

Семінарське заняття 2. Phonological History of the English Language

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Origin of Old English consonants. Hardening. Rhotacism.
2. Voicing and devoicing. Gemination of consonants. Palatalisation and splitting of velar consonants.
3. Old English consonant system in the 9th-10th centuries.
4. Phonological changes in ME and NE periods.

Семінарське заняття 3. Historical Grammar of the English Language.

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Parts of speech in OE, ME, NE. The Noun: grammatical categories, morphological classification, system of declensions.
2. The Pronoun: declension of personal pronouns, demonstrative pronouns, other classes of pronouns.
3. The Adjective: grammatical categories, weak and strong declension, degrees of comparison.
4. The Verb. Grammatical categories of the finite verb. Conjugation of verbs in OE, ME, NE.
5. Morphological classification of verbs. Preterite-presents in OE, ME, NE.
6. Verbs. Grammatical categories of the verbs. The Participle. The Infinitive.

Семінарське заняття 4. The Development of English Vocabulary

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Etymological layers of the Old English vocabulary. Native words. Foreign element: borrowings from Celtic, Latin.
2. Development of the National Literary English Language.
3. Dialects in Middle English. The London dialect. The formation of the national literary English language.

3. Conditions for linguistic unity. Introduction of printing. Expansion of English overseas. 4. Literary Renaissance in Early New English. Establishment of the written standard.

5. Normalisation of English: grammars and dictionaries in the Late 17th and 18th centuries. 6. Growth of the spoken standard.

Семінарське заняття 5. The Development of English Vocabulary

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Development of the English vocabulary from the 12th to the 19th centuries.
2. Types and sources of changes. Scandinavian and French borrowings.
3. Borrowings from classical languages.
4. Borrowings from contemporary languages in New English.

Практичні заняття Практичне заняття 1,2

Змістовний модуль 1. Давньоанглійський період розвитку мови

1.1. Питання, які виносяться для вивчення та відпрацювання на занятті:

1. Chronological divisions in the history of English. Short Survey of periods. Old English historical background. Dialectal classification.

2. Classification of Germanic languages. Main characteristics of the Germanic languages: phonetics (word stress, vowels, qualitative and quantitative, dependent and independent changes, quantitative and qualitative ablaut, consonants, Grimm's law, Verner's law), grammar (form-building means, simplification of word structure in Late Proto-Germanic, strong and weak verbs), vocabulary (etymological layers), alphabet.

3. Word structure in Old English. Ways of word-formation in Old English. Word-derivation: sound interchange, word stress, prefixation, suffixation. Word composition.

1.2. Завдання для практикуму:

Word structure in Old English. Ways of word-formation in Old English. Word-derivation: sound interchange, word stress, prefixation, suffixation. Word composition.

Практичне заняття 3,4

Змістовний модуль 2, 3. Середньо- та новоанглійський період розвитку англійської мови

1.1. Питання, які виносяться для вивчення та відпрацювання на занятті

1. Evolution of the sound system in Middle English. Word stress. Main trends in the changes of unstressed and stressed vowels. Quantitative and qualitative changes in Early Middle English. Development of monophthongs and diphthongs. System of vowels in Late Middle English. The Great vowel shift. Evolution of consonants in Middle English. Growth of sibilants and affricates.

2. Parts of speech in Middle English and Early New English. Means of form-building. The Noun: decay of noun declensions in Early Middle English, grammatical categories.

1.2. Завдання для практикуму:

1. The Verb. Simplifying changes in the verb conjugation. Changes in the morphological classes of verbs. Development of new grammatical forms and categories of the finite verb. Growth of analytical forms and new grammatical categories of the verbals. Grammatical categories of the verbals. The Participle. The Infinitive. The Gerund.

2. Changes of short vowels in Early New English. Growth of long monophthongs and diphthongs in Early New English due to Vocalisation of consonants. Vocalisation of r and associated vowel changes. Quantitative vowel changes in Early New English.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

(заочна форма навчання)

Лекція 1. Історична лінгвістика. Фонемний склад давньоанглійської мови

1. Історична лінгвістика, та її основний метод - порівняльно- історичний.
2. Закон Гріма та закон Вернера. Основні періоди в історії англійської мови.
3. Діалекти давньоанглійської мови. Християнізація германців. Давньогерманські писемні пам'ятки.
4. Механізми лінгвістичних змін. Фонемний склад давньоанглійської мови.
5. Кількісні (Contraction, Lengthening) та якісні (PGCorrespondences, Anglo-Frisian Brightening, Restoration of “a”, OEBreaking, PalatalDiphthongazation, I-umlaut, VelarUmlaut) зміни системи голосних давньоанглійської мови.
6. Вплив I-umlaut на граматичну систему англійської мови.
7. Зміни у системі приголосних давньоанглійської мови (West-Germanic Germination of Consonants, Voicing and Devoicing of Fricatives, Metathesis, Hardening, Loss of Consonants in Some Positions). Palatalisation and Assibilation,

Лекція 2. Морфологія давньоанглійського періоду. Синтаксис.

- 1.Іменник: граматичні категорії: категорія роду, числа, відмінка.
- 2.Типи відмінювання давньоанглійського іменника: слабка, сильна, коренева та інші відмінки.
- 3.Прикметник: граматичні категорії, типи відмінювання: слабка та сильна відміна.
- Дієслово.
- 4.Граматичні категорії дієслова у давньоанглійських період. Нефінітні форми дієслова: генеза.
- 5.Морфологічні класи дієслів у давньоанглійській період: слабкі, сильні, претеріто-презентні, аномальні.
- 6.Синтаксис давньоанглійського періоду.

Лекція 3. Основні історичні події. Зміни в фонетичній системі середньоанглійського періоду.

- 1.Основні історичні події середньо англійського періоду.
- 2.Діалекти середньо англійського періоду. Розвиток лондонського діалекту.
- 3.Основні характеристики системи голосних середньо англійського періоду.
- 4.Кількісні та якісні зміни системи голосних.
- 5.Система приголосників середньоанглійського періоду.
- 6.Перехід до невільованих закінчень.
- 7.Іменник. Зміни у граматичних категоріях іменника середньо англійського періоду.

Лекція 4. Фонетичний склад новоанглійського періоду розвитку англійської мови.

- 1.Основні історичні події новоанглійського періоду.
- 2.Історичне підґрунття до стандартизації англійської мови.
- 3.Система голосних ново англійського періоду.
- 4.Зміни системи голосних: Великий зсув голосних.
- 5.Розвиток середньо англійських коротких голосних.

6. Система приголосних новоанглійського періоду. Вокалізація “r”.

Лекція 5. Морфологічний та синтаксичний склад мови в новоанглійський період

1. Зміни граматичної будова мови новоанглійського періоду.
2. Синтаксис мови новоанглійського періоду.
3. Словниковий склад мовиновоанглійського періоду.

Семінарсько-практичні заняття

Семінарське заняття 1. Phonological History of the English Language

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Old English phonetics. Word stress.
  2. Development of monophthongs and diphthongs, assimilative vowel changes: breaking and diphthongisation, palatal mutation, changes of unstressed vowels in OE, ME, NE.
  3. Development of OE, ME, NE vowel system.
  4. Origin of Old English consonants. Hardening. Rhotacism.
  5. Voicing and devoicing. Gemination of consonants. Palatalisation and splitting of velar consonants.
  6. Old English consonant system in the 9th-10th centuries.
  - . Phonological changes in ME and NE periods.

Семінарське заняття 2. Historical Grammar of the English Language.

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Parts of speech in OE, ME, NE. The Noun: grammatical categories, morphological classification, system of declensions.
2. The Pronoun: declension of personal pronouns, demonstrative pronouns, other classes of pronouns.
3. The Adjective: grammatical categories, weak and strong declension, degrees of comparison.
4. The Verb. Grammatical categories of the finite verb. Conjugation of verbs in OE, ME, NE.
5. Morphological classification of verbs. Preterite-presents in OE, ME, NE.
6. Verbals. Grammatical categories of the verbals. The Participle. The Infinitive.

Семінарське заняття 3. The Development of English Vocabulary

Питання, які виносяться для вивчення та обговорення:

1. Etymological layers of the Old English vocabulary. Native words. Foreign element: borrowings from Celtic, Latin.
2. Development of the National Literary English Language.
3. Dialects in Middle English. The London dialect. The formation of the national literary English language.
3. Conditions for linguistic unity. Introduction of printing. Expansion of English overseas.
4. Literary Renaissance in Early New English. Establishment of the written standard.

5. Normalisation of English: grammars and dictionaries in the Late 17th and 18th centuries. 6. Growth of the spoken standard.

Практичні заняття Практичне заняття 1,2

Змістовний модуль 1. Давньоанглійський період розвитку мови

1.1. Питання, які виносяться для вивчення та відпрацювання на занятті:

1. Chronological divisions in the history of English. Short Survey of periods. Old English historical background. Dialectal classification.

2. Classification of Germanic languages. Main characteristics of the Germanic languages: phonetics (word stress, vowels, qualitative and quantitative, dependent and independent changes, quantitative and qualitative ablaut, consonants, Grimm's law, Verner's law), grammar (form-building means, simplification of word structure in Late Proto-Germanic, strong and weak verbs), vocabulary (etymological layers), alphabet.

3. Word structure in Old English. Ways of word-formation in Old English. Word-derivation: sound interchange, word stress, prefixation, suffixation. Word composition.

1.2. Завдання для практикуму:

Word structure in Old English. Ways of word-formation in Old English. Word-derivation: sound interchange, word stress, prefixation, suffixation. Word composition.

Практичне заняття 3,4

Змістовний модуль 2, 3. Середньо- та новоанглійський період розвитку англійської мови

1.1. Питання, які виносяться для вивчення та відпрацювання на занятті:

1. Evolution of the sound system in Middle English. Word stress. Main trends in the changes of unstressed and stressed vowels. Quantitative and qualitative changes in Early Middle English. Development of monophthongs and diphthongs. System of vowels in Late Middle English. The Great vowel shift. Evolution of consonants in Middle English. Growth of sibilants and affricates.

2. Parts of speech in Middle English and Early New English. Means of form-building. The Noun: decay of noun declensions in Early Middle English, grammatical categories.

1.2. Завдання для практикуму:

1. The Verb. Simplifying changes in the verb conjugation. Changes in the morphological classes of verbs. Development of new grammatical forms and categories of the finite verb. Growth of analytical forms and new grammatical categories of the verbals. Grammatical categories of the verbals. The Participle. The Infinitive. The Gerund.

2. Changes of short vowels in Early New English. Growth of long monophthongs and diphthongs in Early New English due to Vocalisation of consonants. Vocalisation of r and associated vowel changes. Quantitative vowel changes in Early New English.

Література

1. Аракин В.Д. История английского языка: Учеб.пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностранные языки». – М.: Просвещение, 1985. – 256 с

2. Верба Л.Г. Історія англійської мови. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 304 с.

3. Растрошуева Т.А. История английского языка. – 2-е изд., стер. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство ACT», 2002. – 352 с. – На англ. яз.

4. Волков А.М., Волкова З.Н. Беовульф. Англосаксонский эпос: Учеб.пособие по курсу "История английского языка". – М., 2000. – 104 с.

5. РезникР.В., СорокинаТ.С., РезникИ.В. A History of the English language. История английского языка: Учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2001. – 496 с. – На англ. яз.
6. Иванова И.П., Беляева Т.М., Чахоян Л.П. Практикум по истории английского языка. Учебное пособие. Серия «Учебники для вузов. Специальная литература». – Спб.: Издательство «Лань», 1999. – 160 с.
7. Маковский М.М. Историко-этимологический словарь современного английского языка: Слово в зеркале человеческой культуры. – М.: Диалог, 2000. – 416 с.
8. Ilyish B. Historyof the English Language. - L.: Prosvesheniye, 1972. – 352 р.
9. Ivanova I.P. Tchakhoyan L.I. History of the English language. - M., 1976. – 319 р.

МЕТОДІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Важливою формою опанування дисципліни «Історія основної іноземної мови» є самостійна робота студентів, яка спрямована на доповнення, узагальнення й систематизування лекційного матеріалу, розвиток навичок роботи з методичними матеріалами та науковими першоджерелами, стимулювання пізнавальної активності і творчого пошуку студентів.

Метою завдань, орієнтованих на організацію самостійної роботи студентів, є звернення уваги студентів на проблемні питання курсу, розвиток навичок аналізу конкретного мовного матеріалу. Запропоновані завдання мають за мету перевірити розуміння студентами основних положень літератури, що рекомендується як основна та додаткова, визначити найбільш складні проблеми дисципліни, що вивчається, надати довідковий та текстовий матеріал для аналізу фонетичних, морфологічних та лексичних особливостей англійської мови у різні періоди її розвитку.

Практичні завдання допоможуть вам поглибити знання з певної теми, розвинути пошукову компетенцію, привести знання в систему, виявити творчі здібності. Результатом виконання практичних чи семінарських завдань має бути зафіксований у зошиті у формі таблиць, тез, схема, наведення прикладів. У разі, якщо викладач обумовив усну форму виконання даних завдань, повинен бути укладений опорний план відповіді.

Після завершення курсу студенти, які виявили інтерес до проблем історії англійської мови, можуть продовжити розробку кolla її питань в науково-дослідній роботі в межах курсових та дипломних робіт.

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготуйте доповідь за однією з наступних тем і презентуйте основні положення у вигляді мультимедійної презентації:

№ /п	Назва теми	Термін виконання	Форма контролю
1	Historical Linguistics. The Comparative Method	Протягом модуля	Усна доповідь
2	OE Dialects.	Протягом модуля	Усна доповідь
3	The Viking Age. The Danelaw.	Протягом модуля	Усна доповідь
4	Anglo-Saxon Literature	Протягом модуля	Усна доповідь
5	Principal Features of Germanic Languages.	Протягом модуля	Усна доповідь
6	Word Stress in Indo-European and Common Germanic	Протягом модуля	Усна доповідь
7	Christianity and Writing. Written Records of OE, ME, NE.	Протягом модуля	Усна доповідь

8	Grammatical categories of the finite verb	Протягом модуля	Усна доповідь
9	Grammatical categories of the Verbals in OE and ME in comparison	Протягом модуля	Усна доповідь
10	Minor group of verbs in OE and in ME	Протягом модуля	Усна доповідь
11	OE Syntax. Word Order in OE, ME and NE	Протягом модуля	Усна доповідь

2. Підготуйте інформацію про видатні історичні події, які вплинули безповоротно на розвиток англійської мови та продемонструйте презентацію аудиторії слухачів.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Перелік питань, що включені до модульної контрольної роботи, комплексної контрольної роботи

Змістовний модуль 1. Давньоанглійський період розвитку англійської мови

1. The First consonant shift (Grimm's Law)
2. Verner's Law
3. Periods in the History of English
4. OE alphabets and OE written records
5. OE Vocalism. General characteristics (Anglo-Frisian brightening, Restoration of *a*, OE Breaking, Palatal diphthongization, *I-umlaut*, velar mutation)
6. OE Vocalism (Anglo-Frisian brightening, Restoration of *a*)
7. OE Vocalism. *I-umlaut*, its impact on the language.
8. General characteristics of OE consonant system (Palatalization, Metathesis; West Germanic gemination of consonants).
9. Grammatical categories of the Noun in OE. The declension of the Noun in OE. Types of stems
10. Verbal Grammatical Categories in OE. Morphological classes of the verbs in OE
11. Non-Finite forms of the OE Verb. Grammatical categories of the Verbals in OE
12. E Syntax. Word Order in OE. Compound Sentences in OE. Complex Sentences. Types of Subordinate Clauses. Negation
13. OE Vocabulary and its Structure. Words of Common IE Origin. Words of Common Germanic Origin. Loan-words.

Змістовний модуль 2. Середньоанглійський період розвитку англійської мови

1. Main historical events of the ME period.
2. ME dialects. Rise of the London dialect.
3. Dialects in Late Middle English. The age of Chaucer
4. Orthographical changes of the ME period
5. ME vowel system (Quantitative changes. Qualitative changes. Levelling of unstressed vowels)
6. ME consonant system. General characteristics
7. Rise of the Article System in ME
8. General Characteristics of the Middle English Grammar
9. Changes within the Noun System in ME
10. Changes within the Adjective System in ME
11. The ME Verbal System. Development of Continuous Aspect, Future and Passive in English
12. Changes within the System of Strong and Weak Verbs in ME
13. ME Syntax

Змістовний модуль 3. Новоанглійський період розвитку англійської мови

1. Historical background to the New Standard
2. NE Vowel System. General characteristics
3. The Great Vowel Shift
4. NE Consonant System. General characteristics
5. NE Vocalisation of „r“
6. NE Morphology. Trace back its development.
7. NE Syntax. Trace back its development.

Формат проведення іспиту – письмове тестування Методичні коментарі до формату проведення іспиту

Методичні рекомендації до виконання контрольних робіт з дисципліни «Історія основної іноземної мови» розраховані на студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Обсяг тестовий питань – 50 питань. Критерії оцінювання іспиту: 1 правильна відповідь складає 1 бал.

Завдання для модульної (комплексної) контрольної роботи.

Варіанти завдань, складені у тестовому вигляді. Кожний студент, який залучений до написання МКР, має один з двох варіантів завдань і виконує його на аркуші паперу.

Модульні контрольні роботи (МКР) виконуються за двома варіантами.

Формати тестових завдань: 1) завдання з пропусками; 2) завдання на доповнення; 3) завдання з короткою відповіддю; 4) завдання з розгорнутою відповіддю.

Критерії оцінювання

До кожного завдання пропонується 4 варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним правильно, якщо ви виберете правильний варіант відповіді. Завдання вважається виконаним неправильно, якщо: а) позначено неправильну відповідь; б) позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо серед них є правильний; в) відповідь не позначено взагалі.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання МКР – 5.

Приклад тесту з діагностики знань

- 1. WhendidRomansconquerBritain?**
  - a) 55BC;
  - b) 449 AD;
  - c) 43 AD.

- 2. Who were the first people in Britain about whose language we have definite knowledge?**
  - a) Iberians;
  - b) Celts;
  - c) Romans.

- 3. Answer the question: At approximately what date did the invasion of Britain by the Germanic tribes begin?**
  - a) V c.;
  - b) VII c.;
  - c) X c.

- 4. Answer the question: Which branch of Germanic languages does English belong to?**
  - a) Eastern;
  - b) Western;
  - c) Northern.

- 5. The name “English” comes from**
- Saxons;
  - Frisians;
  - Angles.

According to its grammatical structure Old English is

- an analytic language;
- a Paleolithic language;
- a synthetic language.

7. Answer the question: What old dialect is taken as classical Old English?

- Northumbrian;
- West Saxon;
- Kentish.

8. Beowulf is

- OE chronicler;
- the leader of the Anglo-Saxon Invasion;
- the main character of the epic.

9. The author of Ecclesiastical History of the English People is

- Caedmon;
- Alfred;
- Bede, the Venerable.

10. The borderline between Old English and Middle English was

- the Wedmore Peace Treaty;
- the battle of Hastings;
- the Anglo-Saxon Invasion.

11. Answer the question: What period did H. Sweet call the period of full endings?

- New English;
- Old English;
- Middle English.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПОСІБНИКІВ, ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

1. Обов'язкова література

1. Верба Л.Г. История английской мови. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 304 с.

2. Растрошуева Т.А. История английского языка. – 2-е изд., стер. – М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 352 с. – На англ. яз.

3. Резник Р.В., Сорокина Т.С., Резник И.В. A History of the English language. История английского языка: Учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2001. – 496 с. – На англ. яз.

4. Смирницкий А.И. История английского языка (средний и новый период). – М.: «Добро- свет», 2010 – 238 с.

5. Ilyish B. Historyof the English Language. - L.: Prosvesheniye, 1972. – 352 p.

6. Ivanova I.P. Tchakhoyan L.I. History of the English language. - M., 1976. – 319 p.

2. Додаткова література

1. Аракин В.Д. История английского языка: Учеб.пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностранные языки». – М.: Просвещение, 1985. – 256 с.

2. Волков А.М., Волкова З.Н. Беовульф. Англосаксонский эпос: Учеб.пособие по курсу

"История английского языка". – М., 2000. – 104 с.

3. Иванова И.П., Беляева Т.М., Чахоян Л.П. Практикум по истории английского языка. Учебное пособие. Серия «Учебники для вузов. Специальная литература». – Спб.: Издательство «Лань», 1999. – 160 с.

4. Маковский М.М. Историко-этимологический словарь современного английского языка: Слово в зеркале человеческой культуры. – М.: Диалог, 2000. – 416 с.

5. Bailey Richard W. A thousand years of the history of English // Studies in the history of the English language: A millennial perspective/ Ed. by DonkaMinkova, Robert Stockwell. - Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2002. – P. 449-471.

6. Barber, C.L, Early modern English. - Edinburgh: Edinburgh university press, 2001. - 280 p.

7. Baugh and Cable's A History of the English Language. Fifth Edition. – London: Taylor & Francis e-Library, 2005. – 459 p.

8. Fennell B. A History of English: A Sociolinguistic Approach. 1st Edition. – USA: Wiley-Blackwell, 2001. – 304 p.

9. Hook J.N. The Story of British English. - Scott, Foresman and Company, 1974. - 206 p.

10. Kretzschmar William A., Jr. Dialectology and the history of the English language lin-guistics // Studies in the history of the English language: A millennial perspective/ Ed. by DonkaMinkova, Robert Stockwell. - Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2002. – P. 79-108.

11. Manerko L. Etymology through the History of the British People: A Manual of English. – Ryazan: RSPU, 1998. – 272 p.

12. Pei M. The Story of Language. – Philadelphia and New York: J.B. Lippincott Company, 1949. – 493 p.

13. Potes S. Changing English. – London: Longman, 1969. – 192 p.

14. Smith L.P. The English Language. Third Edition. – Oxford: Oxford University Press, 1969. – 136 p.

15. The Cambridge history of the English language. Vol.6: English in North America. – Cambridge, 2001. – 625 p.

3. Рекомендовані веб-ресурси.

1. Смирницкая О. А. Поэтическое искусство англосаксов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – www.philology.ru

2. Соловьева Л. Н. Древние германцы и их языки. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.norse.narod.ru

3. Nennius. Historia Brittonum. // Six Old English Chronicles. ed. J. A. Giles. – London: Henry G. Bohn, 1848. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fordham.edu

4. *the History of English* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://historyofenglishpodcast.com>

5. You tube channel: BBC Documentary

6. Baugh and Cable's A History of the English Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faculty.mu.edu.sa/public/uploads/1360684875.785.pdf> ۲۰٪ ناپ ۷۸۵

**ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ БІБЛІОТЕКИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ
НАВЧАЛЬНИМИ ПІДРУЧНИКАМИ (ПОСІБНИКАМИ) З ДИСЦИПЛІНИ**

з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1	2	3	4	5	6
Історія основної іноземної мови		Расторгуева, Т.А.	Істория английского языка	М.: Астрель, 2002. - 352 с.	уч. абон. – 57, ч/з 3 - 4
		Иванова, И.	История английского языка.	СПб.: Лань, 1999. - 512 с.	уч. абон. – 59, ч/з 3 - 4
		Иванова, И.П.	Практикум по истории английского языка	СПб.: Лань, 1999. - 160 с.	уч. абон. – 56, ч/з 3 - 3
		Смирницкий, А.И.	Лекции по истории английского языка (средний и новый период)	М.: Добросвет, 1998. - 238 с.	уч. абон. – 101, ч/з 3 - 4

